

	<h1>HAMVASZTÁS</h1> <h2>A FAKULTATIV HALOTTHAMVASZTÁS</h2> <h3>ESZMÉJÉT TERJESZTŐ FOLYÓIRAT:</h3>	
<p>Mejelen minden hó 20-án. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II., Zsigmond-utca 10. Telefon 84-02. Postacheque-számla 19072. sz.</p>	<p style="text-align: center;">SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:</p> <p style="text-align: center;">Dr. WILHELM FRIGYES PAP SÁMUEL</p> <p style="text-align: center;">ügyvéd az Orsz. Halotthamvasztó Egyes. titkára</p> <p style="text-align: center;">felelős szerkesztő társszerkesztő</p>	<p>Előfizetési ár:</p> <p>Egész évre . . . 4 K — f</p> <p>Egyes szám ára — K 40 f</p> <p>Hirdetések díjszabás szerint</p>

TARTALOM: B. A.: A heidelbergi krematorium (képpel). Littomericzky Nándor: Gloszák. — Taxus: Köszöntlek, áldak. . . (Vers.) — Hamvasztás és egyházi beszentelés. — Bel- és külföldi hírek. — Egyesületi hírek. — Közgazdasági rovat. — Szerkesztői és kiadóhivatali üzenetek. — Hirdetések.

OLVASÓINKHOZ! Jelen számmal új előfizetés kezdődik lapunkra. Kérjük tehát tisztelt előfizetőinket, hogy az előfizetést minél előbb megújítani, illetve a hátralékos előfizetési díjat beküldeni sziveskedjenek. Ha azon t. olvasóinktól, kiknek a lap címszállag alatt rendszeren beküldetik, kifejezett **lerendelés** nem kapunk, a hallgatást rendelésnek vesszük és föltesszük, hogy a lap további küldését kívánják.

A heidelbergi krematorium.

Németből: B. A.

A gothai krematorium megnyitása után Heidelbergben is érdeklődni kezdtek a halotthamvasztás iránt. Már 1886-ban megalakult egy 178 tagból álló egyesület, mely még 1890-ben az új temetőben építendő krematorium tárgyában a Baden nagyhercegségi belügyminiszteriumhoz kérvényt intézett. A miniszterium döntése azt tartalmazta, „hogy ha egy krematorium felállítását óhajtják Heidelbergben, forduljanak a fakultativ halotthamvasztást szabályozó rendeletek kidolgozása és életbeléptetése végett az ottani rendőrséghez.”

A szokásos formalitások elintézése után hozzáfogtak az építéshez és 1891. december 22-én már megtörtént az első hamvasztás.

Mai képünkön bemutatjuk a heidelbergi krematoriumot.

Az épület homlokzata római templomhoz hasonlít, egyszerű, komoly formái és zöldes-szürke homokkő kivitele nyugodt, felemelő hatást gyakorolnak a szemlélőre. Két részből áll, ugymint a csarnokból és a mögötte levő kályhaházból; a csarnokhoz egy 8·50 m széles szabad lépcső vezet fel, a kályhaházba pedig 23 lépcsőfokon körülbelül

A heidelberg-i krematorium.

4·50 m-nyi mélységbe jutunk. A két magasság között való különbség az üzem természetes következménye, minthogy a koporsó alásüllesztése után vízszintesen a kályhaház felső részében elhelyezett hamvasztó kemencébe siklik. A csarnok körülbelül 150—200 embert képes befogadni. Belsejének művészies kivitele külsejével teljes összhangzásban van.

A hamvasztó készüléket Klingenstierna svéd ezredes szerkesztette és az ő személyes ellenőrzése alatt készült el. Maga a kályha 6237 márkába került. Szerkezete nagyon bonyodalmas. A krematorium építési költsége 32,230 márka volt, mihez még az építész és Klingenstierna tiszteletdíja vagyis 6300 márka járul, úgy, hogy az összes költségek 44,767 márkára rugnak. Az első elhamvasztás 250 kg. kokszot igényelt, míg minden következőhöz csupán 90 kg. szükséges. Ime ilyen gyorsan és olcsón lehet krematoriumot építeni és üzembe tartani. Mégis csak lehet olykor a németektől is tanulni valamit.

Glosszák.*

A nap forrón tüzött és sugarai szemlátomást érlelték az ut menti fügefák pirosodni kezdő gyümölcsét. A hegy oldalában egy-egy olajfa ezüst levelei csillogtak. Fönt Itáliának örökké tiszta kék ege. Távol, alant a völgyben apró kis kertecskék. Szépen, egymás mellett fekszenek. Messziről nézve, alig tenyérnyi nagyságuk. Apró kis kertecskék: kőfallal bekerítve mindenik, nehogy a zápor a hegyekről lezuhanó viz elmossa azt a kis földet, amit fél napi járóföldről hordtak ide hosszú időn át szorgalmas, dolgozó emberek. És a mikor együtt van a kis föld, megterem benne szőlő, buza, kukorica, egymás mellett szépen, békességben. Egyébként jobbról balról is kopárok a hegyek. Erdőit a velenceiek pusztították ki régen, kellett hajójának. És most a szikla disztelen, néhol látszik csak egy-egy fa s fű is csak itt-ott terem.

Épen az utmenti kórót tépdési egy vén számár távolabb apró tehencskék próbálnak legelni. Pásztoruk öreg, szikár olasz. Messziről észreveszi, hogy jövök. Felém néz. Mikor közel érek hozzá, fél térdre ereszkedik, leveszi rongyos kalapját s felém nyújtja:

Signore! un soldo!

*

Tovább megyek a kanyargós uton.

Messziről a városka kőfalai csillognak felém. Egy rongyos ruhájú, mezitlábos fiu jön szemközt velem.

*) Visszhang Sz. Z. Az éltösi halál című cikkére.

Arcán a nélkülözés, szeme beesett. Félve közelit felém, majd könyörgő hangon szólít meg:

Uram, csak egy falat kenyeret!

Előkerült a zsebemből egy száraz zsemle. Kalács! kiált fel örömmel s hogy felé nyujtom, szinte kikapja kezemből, mintha félne attól, hogy meg találom banni hogy neki adom.

Szegény fiu, neki kalács a mi száraz zsemlénk.

*

Elértem a várost. Egyszerű halász nép lakja. Köröskörül a tenger, az örökké szép, csodálatos kék tenger. Fönt a hegy oldalában egy kis kápolna, Stella Maria, a tengeren járók csillaga.

Az országúti ismerősöm kerül váratlanul eléem még tépettebb, még rongyosabb ruhában. Az arca össze volt karcolva s szemeiből könnyek peregtek. Megismerem. Kérdőleg néztem reá.

Signore — meséli panaszos hangján — egy másik társam meglátta, hogy Te kenyeret adtál, ő is éhes volt, el akarta venni tőlem, de én nem hagytam. Bicskáltunk, verekedtünk érte s a vége az lett, hogy a kenyér összemorzsolódott... s mi mindketten éhesek maradtunk...

*

Ugy megsajnáltam ezt a szegény népet. Itt már a kis gyermek is úgy küzd a mindennapi kenyérért... És ezen a helyen, hol egy tenyérnyi föld egy darab kenyeret jelent, a hegy oldalában jól termő földön, szép zöld pázsiton ott fekszik — a temető.

Az ember önkénytelen kérdi, hát nektek erre nincs szükségtek? Bőségében vagytok a földnek? Hisz ti éheztek — de halottaitok a drága földben pihennek.

Örületség!

És szinte látom, mint ráncigálják ki a csontvázas emberek az éhes ember szájából a kenyeret.

Mert a megholtak erősebbek az élőknel...

*

A halottak hirodalmának egyetlen tolakodása sem olyan káros, olyan ellenszenves, mint ez a területi alkalmatlankodás,

Littomericzky Nándor.

Köszöntlek, áldlak...

Köszöntlek, áldlak, én egy pihenésem,
Te őszi táj, azúros tiszta lég,
Ragyog a dér ezüstfehérlő réten
S én láthatlak, enyém a fényed még...

Az erdők pompája ezernyi színben
A réteken tul int, ragyog felém,
És őszi szálak siklanak a légben
Mint tündérfátylak regék éjjelén...

Köszöntlek, áldlak, béke csendes tája
Lenyugvó nap, sugárzó alkonyat,
Te hő ígéret, mely midőn beváltva
Már reggel lesz, mely tülről hívogat.

Ragyogó reggel... s harmonia lesz részem...
Ma — hit az *örökshépből* vigaszom,
És csügg szívem fűszálon, mindenségen,
Felzugó győztes, távol dallamon!

Taxus.

Hamvasztás és egyházi beszentelés.

Az ezen címen lapunk hasábjain megindult vitához sokan szóltak hozzá. A tartalmasabb leveleket, a melyekben egy-egy álláspont indokoltan domborik ki, leközlöttük az *audiatur et altera pars* elvénél fogva. Mai számunkban azonban lezárjuk a vitát, mert nem akarjuk azt a végtelenségig kinyújtani és főképen azért, mert a leközlött felszólalások már mindazt tartalmazzák, a mit a kérdéshez mellette vagy ellene felhozni lehet, úgy, hogy a többi levél közlése által ismétlésekbe bocsátkoznánk. Azok, akiknek leveleit nem közölhetjük, nem fogják ezt rossz néven venni, mert őket nem szerzői hiúság, hanem a közérdek vezérelte, a közérdek pedig nem kívánja a közlést. A magunk részéről fenntartjuk azokat az észrevételeket, a melyeket a vita megindulásakor tettünk s ma sincs több mondani valónk. Leghőbb kívánságunk azonban, hogy a vitát a belügyminiszter egy becsületes liberális intézkedéssel, az eredeti alapszabályok jóváhagyásával tárgyalanná tegye.

Igen tisztelt szerkesztő Ur!

Kézdi-Koodes László ur indítványa egy állandó rovat „Hamvasztás és egyházi beszentelés“ nyitására szolgált alkalmat. Osztom a májusi számban megjelent cikk írójának véleményét, a mennyiben attól tart, hogy ily módon a legtöbb hamvasztás elmarad, mert a *kath. egyház*, a halotthamvasztás ellensége, *megtagadja a beszentelést és ezzel együtt az elhamvasztást is*. De tekintetbe kell vennünk a többi felekezetet is. A *görög keleti orthodox egyház* merev konzervatív magatartása alig fog meghajolni és alkalmasint még több nehézséget fog utunkba gördíteni, mint bármely más felekezet. Ismeretlen azonkívül még a magyarországi *zsidó papok* álláspontja. A mi a *protestánsokat* illeti, ezek magaviselete tekintetében ugyan több reménynek adhatunk kifejezést, mert ők valószínűleg a Németország nyomán fognak haladni, de nyilatkozatot még tőlük sem hallottunk. Ott vannak az *unitáriusok*, sajnos, csekély számban. Ezek tekintetében nem lehet kétségünk, mert minden unitárius örömmel fogja holttestét a lángoknak átadni, miután a felekezet alapítója, Servet Mihály is a máglyán lehelte ki lelkét az Egy Istenbe helyezett teljes hittel?

Kérdezem a multkori cikk írójával, mi lesz a felekezet nélküliekkel és mi az öngyilkosokkal, kiknek — némely (!) esetben — a *kath. egyház* a temetési szertartásokat megtagadja?

Áttérve a szerkesztőség észrevételeire megjegyzem, hogy a megalkuvás és alkalmazkodás sok esetben jó, de tudta-e az egyesület t. vezetősége, hogy épen ezen téren nem kívánatos a miniszter ur előtt az engedékenység? Nyilatkozott-e arról a miniszter? Képmutatásra pedig nincs szükség. Lehet, hogy beválik ez a kerülő politika, ha Andrassy a beszentelés feltételével engedélyezi a halotthamvasztást, és egyik utóda majd azután ezt a feltételt törli. De az utód is ismeretlen, a halotthamvasztás iránti magatartása szintén ismeretlen. S így nehéz ítéletet mondani, talán lehetetlen is, vajjon üdvös és helyes-e az egyesület politikája vagy sem. A magam részéről az *indítóányt nem találom helyesnek és ellenzem*.

Egy oidéki ólasztmányi tag.

BEL- ÉS KÜLFÖLDI HIREK.

Tisztelt Olvasóinkhoz!

A „Hamvasztás“ egyik főcélját képezi a fakultatív halotthamvasztás eszméjének minél szélesebb körben való propagálása, miért is lapunk terjesztését olvasóink szives figyelmébe ajánljuk.

Azon tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése lejárt, de azt még eddig még nem ujították, tisztelettel kérjük, hogy előfizetésüket minél előbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap pontos szétküldésében akadály merüljön fel.

A Hamvasztás szerkesztősége és kiadóhivatala.

Budapest, II., Zsigmond-u. 10.

Telefon: 81—02.

A budapesti krematorium. A székesfővárosi X-ik közegészségi ügyosztály új vezetője *Piperkoviits* Bátor tanácsnok jelenleg szabadságon van és csak ha hivatalát ismét átveszi, kerül sor a krematorium ügyére. Ő éppen úgy mint a székesfőváros kiváló polgármestere *Bárczy* István dr. komolyan óhajtják a krematorium mielőbbi felállítását. Megérjük azt is, hogy Budapesten a polgármester rendkívüli erélye folytán előbb felépítik a krematóriumot, mintsem az egyesület alapszabályait az éppenséggel nem rendkívüli erélyű belügyminister jóváhagyja.

Nemzetközi halotthamvasztási kongresszus és a krematisztikus kiállítás. Brüsszelben 1910-re a belga halotthamvasztó egyesületek kongresszust és kiállítást terveznek. Az első nemzetközi kongresszus, mely ezzel a kérdéssel foglalkozott, Drezdában volt 1876-ban. Krematisztikus kiállítást a többi közt már Budapesten is rendeztek 1894-ben. Az 1910-ben megtartandó nemzetközi kongresszus tanácskozási témái a következők: Az elföldelés és az elhamvasztás előnyei és hátrányai. Mily eszközökkel lehet a fakulta-

tív halotthamvasztás eszméjét érvényre juttatni. A külföldi országokban már alkalmazásban levő eljárások. Régi és új krematoriumok tervrajzai és modelljei. Villamos elhamvasztás. Pályázat nemzetközi jelleggel a legjobb krematóriumra. Régi és új urnák és kolumbáriumok, rajzok és minták megvitatása. Az összes, a halotthamvasztás keretébe tartozó intézmények és törvények revideálása, kijavítása és arra vonatkozó javaslatok. A halotthamvasztás történelmi fejlődése és jelenlegi állapota. A kiállítás programját a következőkben állapították meg: Szakirodalom bel- és külföldi folyóiratok, speciális könyvtárak, katalógusok. A halotthamvasztó egyesületek helyeinek, alapítási adatainak, alapszabályainak, tagjai számának, vagyoni állapotainak, az elhamvasztások árainak statisztikai áttekintése. Régi és új hamvasztó kemencék, krematoriumok, urnák, kolumbáriumok mintái, képei, tervrajzai. A belga halotthamvasztó egyesület arra kér minden, az eszme iránt érdeklődőt, hogy tudassa vele azokat a témákat, amelyeket a kongresszus programjába bevételni kíván; bocsássa rendelkezésére az 1910. évi brüsszeli világkiállítás tartamára, a halotthamvasztásra vonatkozó mintákat, képeket, fényképeket, terveket és rajzokat, statisztikai adatokat és könyveket épp úgy, mint bármilyen tárgyakat és irományokat. A küldemények és felvilágosítástkérő levelek M. F. Chome, professeur á l'Ecole militaire, 41 avenue de l'Hippodrome, á Bruxelles címzendők. Ez a kongresszus a halotthamvasztás hiveire nagy fontossággal bír, mert azon a világ minden művelt nemzete képviselteti magát s az ilyen nagyszabású gyűlések magának az eszmének is hatalmas lendületet adnak. Mi is ott leszünk és el fogjuk mondani az egész világ előtt a mi szegényteljes helyzetünket, de ki fogjuk emelni, hogy abból ne a magyar nemzetre nézve vonják le a hátrányos következményeket, hanem csak azokra az „államférfiakra“, akik ennek országának a sorsát igazgatják.

A járványok és a halotthamvasztás. A Pesti Hírlap aug. 1-jei száma írja:

Mostanában majdnem naponta olvashatunk különféle járványokról. Még élénken emlékeztében élhet mindenkinek a tatabányai nagymérvű tifusz-járvány, melyet a talajvíz fertőzése okozott. Ugyancsak országszerte rémületet keltett a múlt évi szombathelyi és fiemei tifusz epidémia, mely megdöbbentő arányokban szedte áldozatait. E járványok feltétlenül igazolják, hogy mennyire szükséges nálunk is — közegészségügyi szempontból — a halotthamvasztás behozatala, mert elsősorban az emberi test rothadása fertőzi meg sok helyen a talajt és ezzel a vizet, sőt a temetőből felszáló rothadási gázok megfertőzik a körléget is. Ma már e kérdés elől kitérni nem lehet. Sajnos nálunk, az irányadó körök tekintetben ázsiai színvonalon állanak és azt hiszik, hogy a halotthamvasztással az országot tönkre tennék; vagy olyan némtörődömséget tanusítanak, amelyet csak ázsziában produkálnak. Ahelyett, hogy színt vallanának és megmondanák, hogy az engedélyt nem akarják, vagy nem merik megadni, huzzák-halasztják a dolgot.

Átteszik az egyik, átteszik a másik minisztériumhoz, hogy ott az egyes bizottságok vizsgálják meg, vagyis hosszú időre levegyék a napirendről. Ez az oka annak, hogy nemcsak nem hamvaszthatunk holttesteket de hogy még az egyesület sem alakulhat meg vég-, érvényesen. Ez az oka, hogy a civilizált nemzetek sorában e tekintetben az utolsók vagyunk.

Tifusz Poroszországban. *Boroszloból* jelentik: Altwasseri jelentések szerint ott tifuszjárvány tört ki. Eddig száz megbetegedés történt, melyek közül néhány halálos kimenetelű volt. *A járvány oka a rossz ivóvíz.*

A tatabányai tifusz. *Tatabányáról* jelentik: A tatabányai tifuszjárványra vonatkozólag most állították össze a statisztikai adatokat, amelyek szerint *a járvány tartama alatt hétszáz ember betegedett meg a tifuszban, kik közül negyvennégyen meghaltak.* Tatabánya előljárósága elhatározta, hogy modern vízműtelepet épített amely Tatát és Tóvárost volna hivatva ivóvízzel ellátni. A helyszíni szemlét a víztartó medence és a viztorony építésére alkalmas hely megválasztására, megtartották. Jó volna ott a temetői viszonyokat is alapos tanulmány tárgyává tenni.

A koléra. Az ázsiai kolera ujabban ismét nagyobb mértékben lépett fel. Oroszországban nagy számmal esnek áldozatui ennek a rettenetes betegségnek. És most összedugták a fejüket a közegészségügyi hatóságok, hogy megbeszéljék azokat az óvintézkedéseket, amelyekkel a fenyegető járvány ellen védekezni lehet. Megállapították, hogy minden óvintézkedés megtörtént és Budapesten nincs mitől tartania. Felmerült itt is bizonyosan a halotthamvasztás kérdése, de leintették. Attól jobban félnek mint a kolerától. Pedig, hogy mennyire szükség volna reá, arra jellemző az „Esti Ujság“-nak a következő hire:

Az oroszországi kolera. Pétervárról jelentik: A kolera félelmetesen terjed Oroszországban. Mindennap vannak újabb megbetegedések s a bajt fokozza az, hogy a hatóságok, a hol csak lehet, eltitkolják a kolerát s ezzel előmozdítják a fertőzés terjedését. Az is növeli a veszedelmet, hogy az orosz nép nagyon babonás s a helyett, hogy komolyan védekezne a ragadós betegség ellen, mindenféle babonával akarja a kolerát az országból kiűzni. *A kolera erősebb terjedését a városi vízvezeték okozza. Megállapították ugyanis, hogy a megbetegedéseket keves kivétellel a városi vízvezetékben oaló ivóvíz okozta.* A városi vízvezeték szűrőtelepe nem tud elég vizet produkálni s ezért tizenöt százalék szűrletlen vízzel szaporítják a lakosság ivóvizét. Az orvosok a holttestek *elégítését* javasolták.

Felolvasások. Több vidéki nagyobb városban az őszzel felolvasásokat, szabad előadásokat és vitáestéket rendeznek a halotthamvasztásról. Erről értesítenek bennünket Fiuméből, Kassáról, Nagyváradról, Szabadkáról, Temesvárról és Ujvidékről. Öröndetes jele az eszme terjedésének és igen alkalmas eszköz arra, hogy az minél előbb megvalósuljon.

Halálozás. A „Tengerpart“ aug 4-iki számában olvassuk:

Fieme kereskedő-világának egy igen számottevő és előkelő tagja hunyt el. Vasárnap este meghalt Cunradi Jenő birtokos és nagykereskedő, a fiumei kereskedő-világban közismert személyiség. *Holttestét szerdán délután 6 órakor Velencébe szállítják az ottani halottégetőbe, hol végső kióvásága értelmében elégetik.*

Ime, az „illetékes“ körök kicsinykedésének eredménye. Kiváló emberek külföldre szállítatják holttesteiket, mert itthon nem hamvaszthatják el. Az eszme hiveit ugyanis visszariasztani nem lehet, legfeljebb arról lehet szó, hogy a külföld vasutjait, ipari intézeteit és szállodáit tömjük jó friss magyar pénzzel, a mi elvégre is elég szép hivatása egy magyar ministernek.

Uj halottasház a fővárosban. A rendőri eljárás alá tartozó holttestek részére új halottasházat létesítettek s azt nemrégiben átadták a használatnak. Az új halottasház a Szvetenay-utca 42—44. szám alatt van a legmodernebbül berendezett intézet hullanézővel, megfigyelővel, boncteremmel és fagyasztóval, fényképezeti műteremmel, rendőrőrszobával és váróhelyiséggel a közönség számára. A törvényszéki orvostani intézetbe ezentúl az olyan hullákat, melyek rendőri eljárás következtében kerülnek boncolás vagy megfigyelés alá, ezentúl nem szállítják.

Uj krematórium. *Gérből* írják, hogy a hercegségi ministerium jóváhagyta az ottani egyesület krematórium építési tervét s így az építkezés rövidesen megindul.

A lübecki krematorium. Hosszas tárgyalások után végre megállapodás jött létre a híres Hanza-város vezetőhatóságai között a krematorium fölépítésére nézve s nyomban azután hozta a város hivatalos lapja a krematorium szabály rendeletét igazi német alapossgal és gyorsasággal. Egészen rövid idő múlva már az építkezéshez is hozzá látnak. Egy hamvasztás ára 50 márka lesz.

Oroszország vezet. Már tudniillik bennünket vezet, elöttünk halad a kultura tekintetében. Mig nálunk ugyanis az illetékes körök kicsinyes ügyekkel odázzák el az egyesület alapszabályainak jóváhagyását és így megakadályozzák azt hivatása teljesítésében, addig Oroszországban komolyan hozzáláttak az eszme megvalósításához. Az orosz belügyministerium közegészségi ügyosztálya tervezetett dolgozott ki, mely szerint a hamvasztásnak csak akkor szabad megtörténnie, ha az elhamvasztandó írásban rendelkezett ez iránt, vagy ha az eltemetésre hivatott rokonok így kívánják és nem lehet bizonyítani, hogy az elhunyt ellene volt a hamvasztás eszméjének.

Statisztika. A berlini „Die Flamme“ írja: Nemrégén állították klerikális részről, hogy a halotthamvasztás nem népszerű intézmény és sohasem lesz azzá. Ezen állítás valótlanságának igazolására a legalkalmasabb a német krematóriumok üzemkimutatásának betekintése. Ebből kitűnik, hogy hónapról-hónapra nagyobb az elhamvasztottak száma s ezzel a ténynyel szemben ellenkező állítások csak azt bizonyítják, hogy az ellenfél nem igen válogatós a küzdelem eszközeiben. Ez év június havában a német krematóriumokban 383 hamvasztás történt a múlt évi 319-el szemben. Ez a szám az egyes krematóriumok között így oszlik meg:

	1909. június	1908.
1. Bremen	42	21
2. Chemnitz	52	43
3. Coburg	20	10
4. Eisenach	9	6
5. Gotha	45	47
6. Hamburg	55	34
7. Heidelberg	6	11
8. Heilbronn	7	4
9. Jena	15	19
10. Karlsruhe	18	14
11. Mainz	29	26
12. Mannheim	18	18
13. Offenbach	19	12
14. Pössnek	5	—
15. Stuttgart	19	30
16. Ulm	16	24
17. Zittau	8	—
	383	319

a mi 20%-nyi emelkedésnek felel meg. Az elhamvasztottak közül 240 férfi és 143 nő volt. Vallás szerint pedig 314 ág. ev., 26 katolikus, 13 zsidó és 8 kezetnélküli és 22 más felekezetű volt. 281 esetben, tehát a hamvasztások 74 %-ában egyházi ceremónia előzte meg a hamvasztást. Az első félévben 2451 holttestet hamvasztottak el Németországban, 362-vel többet mint a múlt év hasonló szakában, ami 17,3 %-nyi emelkedést jelent.

A halotthamvasztás Dániában. Az 1908 esztendő szép fejlődést mutat: átadták az új krematóriumot hivatásának, megindult egy szakfolyóirat „Baalfaerden“ címmel, volt négy nyilvános előadás, 51 egyesület 4500 taggal látogatta a krematoriumot. A napi sajtó számos cikkben nyilatkozott a halotthamvasztás kérdéséről. A tagok száma és az egyesület vagyona is gyarapodott. Az elhamvasztások száma pedig 102-re növekedett. (1907-ben 75 volt.) Ezek között volt Dánia legnagyobb költője is: *Drachmann* Holger, kinek hamvai Jütland legészakibb pontján pihennek, „ott, a hol nyugat és kelet vizei találkoznak és a szél örökös gyászdalát énekl.“

Kutya-krematorium. A kutya kedvelők gyakran több tiszteletet tannsitának kedvenc állataikkal, mint környezetükkel szemben. Tulhajtott eleganciával öltöztetik ebeiket, külön hálókosztümökkel látják el őket. A rövidlátó kutyanak már szemüveget is vettek, klinikákat és szanatoriumokat építettek a négy lábú jó-

szágok számára. *Mos már az emberiség legújabb jogában is részesíteni akarják őket.* Párisban ugyanis elhatározták, hogy krematoriumokat fognak építeni kutyák számára. Állatok részére szolgáló temető már eddig is volt minden nagyobb városban. Itt a kis állatok tetemeit ingyen temették s az egyetlen követelmény az, hogy a tetemeiket kis ládába gondossan el kell zárni. De a párisiak ezzel nem érték be. Ők kedvenc állataik sírját olykor-olykor meg is szeretnék látogatni s ez úgy történhetik meg *ha a hámokat egy urnába elteszik. Az új krematoriumot amely kizárólag állatok elhamvasztására szolgál* Faubourg St. Germainban fogják berendezni és pedig *közkhölségen.* Az erre a célra megindított gyűjtés teljes eredménnyel járt. Ezt a kis hirt csak azért regisztráljuk, hogy kiemelhessük a franciaországi közegészségügyi állapotokat. Ott az állatok sorsával is többen törődnek, mint itt az emberek egészségével. Persze ott nincs *koalíció!*

Tisztelettel felkérjük előfizetőinket, hogy a lap szétküldésében vagy kézbesítésében történő minden zavarról vagy rendetlenségről bennünket akár telefonon akár postán *azonnal értesíteni* sziveskedjenek, hogy a mulasztások orvoslásáról, valamint lapunk pontos kézbesítéséről gondoskodhassunk.

A kiadóhivatal.

Mindenki tudja, hogy minden vállalkozáshoz olyan szükséges a nyilvánosság, mint levegő az embernek! Az ügyes kereskedő feltétlenül hirdet! Az élelmes kereskedő hirdet! A ki jó árut tart vagy készít: hirdet! Aki olcsó és versenyképes: hirdet! Aki nem teszi kockára üzleti érdekeit fukarságból: az hirdet! Aki tudja, hogy a hirdetés a legjobb tőkebefektetés: az hirdet! Tessék elolvasni lapunk mai számában a Magyar Fürdőkalauz hirdetését, — határozottan előnye lesz, ha ezen milliók által olvasott munkában hirdet.

A „**Tuberkulózis**“ című egészségügyi folyóirat legújabbán megjelent száma rendkívül érdekes. A lap előfizetési ára egy évre 2 korona. A magunk részéről legmelegebben ajánljuk a művelt magyar közönség pártfogásába. A lap szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, VI. Andrásy-ut 41. szám alatt van. Mutatványszámot készséggel küld a kiadóhivatal.

A hamburgi krematórium. Ezen a címen *dr Braekenhoeft* Ede hamburgi ügyvéd, a hamburgi halottégető egyesület elnöke, igen tartalmas és nagy gonddal megírt művet adott ki, a melyet a halotthamvasztás minden híve érdeklődéssel olvashat. Megrendelhető a szerzőnél 3 márkáért.

EGYESÜLETI HIREK.

Közl: az „Országos Halotthamvasztó-Egyesület“ titkársága.

Nyár van a politikai élet szünetel és a belügy-miniszter ur brtokán piheni a saison fáradalmait. Talán napkurát tart. Tehát a halotthamvasztás ügye is szünetel. Ez az ügy ugyanis épenséggel nem sürgős a miniszter urnak. Mi pedig hagyjuk őt pihenni őszig. De akkor megkérdezzük majd tőle, hogy mikor fogja abbéli ígérését beváltani, hogy az alapszabályok ügyét most már elintézi.

A tagsági belépésre vonatkozólag az alapszabályok 4. §-a intézkedik:

„Az egyesület tagja lehet, nemre való tekintet nélkül mindenki, jogi személyek is (törvényhatóságok társaságok, egyesületek, szövetkezetek, részvénytársaságok és cégek).“

„A tagok lehetnek: alapító és rendes tagok.“

„a) *Alapító tagok* azok, kik egyszer s mindenkorra *legalább 200 koronával* járulnak ez egyesület céljaihoz.“

„b) *Rendes tagok* azok, akik 3 évre terjedő kötelezettséggel *évi 4 korona* tagsági díjat fizetnek.“

A tagsági díjak legezészerűben Hürti Károly (V., Dorottya-uteza 1.) egyesületi pénztáros ezimébe küldendők.

Tagbelépési lapot és az egyesületre vonatkozó felvilágosítást készséggel küld az „Országos Halotthamvasztó-Egyesület“ titkári hivatala, V., Nádor-uteza 14.

Nyugtatványozás a befizetett tagdíjakról.

1909-re: Römer J. Brassó. 4 K.

Az egyesület vagyona: 1909. jul. 31-én 31 K 62 fill.

KÖZGAZDASÁGI HIREK.

Kovald-cég hirdetését t. olvasóink figyelmébe ajánljuk.

A legnagyobb magyar napilap. Mindenki megtalálja, hogy a legjobb magyar napilap „**Az Ujság**“ Független a pártoktól, kormánytól egyaránt. Előfizetése egy óra 2 korona 40 fillér, negyedévre 7 korona. „**Az Ujság**“ kiadóhivatala: Budapest, VII., Rákóczi-ut 54. sz.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Tisztelt munkatársainkat felkérjük, hogy közlésre szánt kéziratokat mindenkor legkésőbbben öt nappal a lap megjelenése előtt, tehát a hónap 15-ig hozzánk juttatni sziveskedjenek.

D. F. Bpest. A belügyminiszter úr privát ügyeihez semmi közünk. Mi sem politikailag sem egyénileg nem támadjuk, csak

azon való megdöbbenésünknek adunk kifejezést, hogy a nagy Andrássy fia, aki hivatva volna arra, hogy a magyar liberális párt vezére legyen, teljesen klerikális befolyás alatt 3 év óta nem tudja magát alapszabályaink jóváhagyására elhatározni s inkább viseli annak az odiumát, hogy eljárásával egy elemi polgári jogot durván megsért. Sajnos, kevés kilátás van rá, hogy a miniszter ur megváltozzék.

B. A. M.-Sziget igen helyes eszme, hogy a képeslapok a propaganda célját szolgálják. Ez iránt érintkezésbe léptünk P. urral. Üdv.

Fuego. 1. „Deutsche Feuerbestattungs-Zeitung“ Krefeld.
2. A bruxellesi nemzetközi kongresszus és krematiztikus kiállításon egyesületünk valószínűleg képviselve lesz.

A KIADÓHIVATAL KOZLÉSEI.

Hérjük tisztelt olvasóinkat, hogy lapunkat — az eszme érdekében — ismerőseik körében terjeszteni sziveskedjenek. Ajánlott címre szivesen küldünk mutatónyomatot.

☛ A „Hamvasztás“ Budapest özszes vasuti pályaudvarain számonként 40 fillérért kapható. ☛

TOLNAI DÁVID

angol uri-szabó

BUDAPEST, IV., Duna-u. 4. (Mercur-palota)
Szab. nadrágtartóval ellátott mellény feltalálója
39852. szám.

Freund Jónás Utóda

fényképezési és chemigrafiai műintézet

BUDAPEST, V., KÁLMÁN-UTCA 15. SZÁM.
TELEFON 24—61.

Készít clichéket minden nagyságban.

A „HAMVASZTÁS“

1907. és 1908. év teljes évfolyama

oo 4 koronáért oo

kapható a „HAMVASZTÁS“ kiadóhivatalában
Budapest, II., Zsigmond-utcza 10. szám.

Bélyegzők, pecsétnyomók, számozógépek, sablónok, stb. a legjutányosabban kaphatók

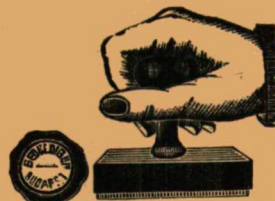
GEDULDIGER HUGÓ

első magy.ruggyanta-bélyegző
o gyár és véső-műintézet o

BUDAPEST,

VI., Váci-körút 17. sz.

MINTALAPOK INGYEN.

Elfizetéseket a „HAMVASZTÁS“

fakultatív halotthamvasztás eszméjét
terjesztő folyóiratra

elfogad a kiadóhivatal:

Budapest, II., Zsigmond-utca 10.

Hirdetések legjutányosabban számíttatnak.

Szent-Margitszigeti üdítőviz

legkiválóbb szénsavval telített ásványviz
Mint asztali viz nagyon kellemes, jó hatású, egészség
ápoló ital. Szt.-Margitsziget Gyógyfürdő Felügyelőségének
saját kezelésében.

Telefon 36-52. Szent-Margitsziget Gyógyfürdő Felügyelősége

Telefon 98--97.

Telefon 98—97.

Sovány és hizott
sértéseket
legjobban értékesít és beszerez

Pollák S. Simon

o-□-o sertésbizománnyos o-□-o

BUDAPEST, VIII., Aggteleki-utca 16. sz.

Minden felvilágosítás díjtalanul készséggel adatik.

Kovald fest, tisztít.

Gyár és főüzlet: Budapest,
VII., Szövetség-utca 37.

Telefon: 58—45.

Gyűjtőtelepek a székes főváros minden részében. Képviseltek minden nagyobb városban.

Sternberg Armin és testvére

cs. és kir. udv. hangszergyár.

Budapest, VII., Rákóczi-ut 36. szám.

Képes Részleges Árjegyzékei

a következő hangszerekről, azok kellei- és alkatrészeiről jelentek meg:

1. sz. Vonós hangszerek.	7. sz. Harmonikumok.
2. „ Pengető hangszerek (gítár, mandolina, tambura, citera).	8. „ Artista-, fizikai-, aeol, szimfónia-és gyermekjáték-hangszerek, vadcsalogatók (állat-hang-utánzó).
3. „ Fuvó- (réz- és fafuvó) verőhangszerek.	9. „ harmonikák (huzó-, száj- és fuvó-harmonikák).
4. „ Jelző-hangszerek (kürtök és sipok), üténypálcák, üténymérők, zenész-jelvények és akkord-jelzők.	10. „ Mechanikai és önműködő (antomata) hangszerek,
5. „ Czimbalmok.	11. „ Beszélőgépek (grammofonok és fonografok)
6. „ Zongorák.	

részleges árjegyzékei és ezeken felül

a több mint 1000 ábrát tartalmazó általános nagy képes főárjegyzék mely az 1-7. sz. részleges árjegyzékeket felöleli.

Kivánatra bármelyik árjegyzékkel *ingyen és bérmentve* szívesen szolgálunk.

Kérjük a megrendelendő árucikk szíves megjelölését, hogy a választás megkönnyítésére a *megfelelő* árjegyzéket küldhessük.

A BUDAI
SZT. LUKÁCSFÜRDŐ
nagyszállójában és „Thermal“ szálló-
lójában lakás teljes ellátással naponként
10 K-tól feljebb. Minden szoba kilátással a Dunára.
Kénes iszapfürdők és iszapborogatások.
SZT.-LUKÁCSFÜRDŐ R. TÁRS.

Ezernél több kiváló orvos és tanár ajánlja!

1904. St.-LOUIS GRAND PRIX.

Külföldi utazásain kérjen mindenütt Szent-Lukácsfürdői
Kristály-ásványvizet!

FORRÁS

szénsavval
telített ásvány-
vize
hasznos ital
étvágy za-

varoknál és emésztési nehézségeknél. A legtisztább és legegészségesebb asztali és borviz Hathatós szomjcsillapító. Vidékre és külföldre fuvardíjmentes szállítás. — Kérjen árjegyzést. — Szénsavtelítés nélküli töltés is rendelhető, enyhéségetyán pótolja a francia Evian és St. Galmier vizeket.

Szt.-Lukácsfürdő Kútvállalat, Budán.

Legalább 12 millió ember kezében

fordul meg 1910. évben

„MAGYAR FÜRDŐKALAUZ“

vasuton, hajókon, szállodákban, vendéglőkben, kavéházakban, fürdő- és nyaralóhelyeken, szanatóriumokban, gyógyszerészeknél, orvosoknál, kaszinókban. Egyszóval mindenütt meg látható — ezért a reklám terén **nem mindennap** kínálkozó kedvező alkalom, az ezen nagyszabású munkában való hirdetés.

A „MAGYAR FÜRDŐKALAUZ“ IV. évfolyama 1910. január havában, tehát csak egyszer egy évben, szokatlanul diszes kiállításban, mint a Magyar Védőegyesület hivatalos közlönye jelenik meg **hitelesen igazolandó huszonnégyezer példányban ingyen és bérmentve** lesz szétküldve.

Ezen hézagpótló és nagy horderejű munkát egész éven át a nagyközönség milliói olvas-

HIRDETÉSI ÁRAK:

A hirdetések között:

A szöveg alatt:

A szöveg közötti színes mellékleten:

Kérjük szíves hirdetési megbízását soron-kívül beküldeni, hogy a hirdetésnek még jó helyet biztosíthassunk.

TELEFON 173—17.

sák, — a hirdetőnek olyan előnyöket biztosít, amilyent semmiféle más reklám által el nem érhet.

A „MAGYAR FÜRDŐKALAUZ“-ban megjelent hirdetések egész éven át folyton szem előtt vannak és akaratlanul is szembeötlenek.

A „MAGYAR FÜRDŐKALAUZ“ olvasóközönsége vegyes, így mindennemű árucikk hirdetésére kiválóan alkalmas.

Busás kamatot hoz és országos reklámot idéz elő a „MAGYAR FÜRDŐKALAUZ“-ban megjelent minden hirdetés, mert a tapasztalat beigazolta, hogy az eredmény olyan meglepően nagy volt, hogy a hirdetők önként újították meg hirdetési megbízásukat.

$\frac{1}{2}$ 90 100	$\frac{1}{4}$ 45 100	$\frac{1}{8}$ 22 100	$\frac{1}{4}$ 60 100	old. m m. kor.
60.—	35.—	20.—	40.—	„
80.—	45.—	25.—	55.—	„
70.—	38.—	22.—	45.—	„

„MAGYAR FÜRDŐKALAUZ“
ERDŐS JÓZSEF

Budapest, VI., Eötvös-utca 36. I. 9.